

A NÉBIH mint zöldségpalánta szakértő

Palántaminőséggel kapcsolatos konkrét panasz esetén a zöldségtermesztők kérelmet nyújthatnak be a növénytermesztési jogkörben eljáró, illetékes járási hivatalhoz a problémás palánta megvizsgálására és szakvélemény készítésére. A járási hivatal felügyelői egy előzetesen egyeztetett időpontban haladéktalanul felkeresik a panaszost, és megvizsgálják a palántákat. Feltárják a hibák valószínűsíthető okait, a sérelmezett tétélekről fényképet készítenek, megállapításaihoz bizonyítékokat gyűjtenek. Bizonyítékul szolgálhat a palántaüzemben a felügyelő által felvett palántaminősítő lap is, amennyiben azt az adott tételnél felvették. Mielőtt a panaszos a kérelmet benyújtja, célszerű az üzemben érdeklődni, hogy készült-e a tételről minősítő lap, és meggyőződni, hogy a minősítő lapon szereplő adatok melyik fél számára tartalmaznak bizonyítékot. A szakértői tevékenység díját a vidékfejlesztési miniszternek a NÉBIH igazgatási szolgáltatási díjait tartalmazó mindenkorai rendelete tartalmazza.

Dughagyma és fokhagyma szaporítóanyag

A dughagyma- és fokhagyma-előállítókra és -kereskedőkre a fenti szabályokat kisebb eltérésekkel kell alkalmazni. Az engedélyesek által előállított és forgalomba hozott dughagymát és fokhagymát egyrészt a hagyma- és fokhagyma termesztők használják fel árutermesztésre, másrészt kicsomagos kiserelésben a gazdaboltokba, szuper- és hipermarketekbe kerül, és a kiskerti felhasználók vásárolják meg. A jó minőségű dughagyma ép, mechanikai sérüléstől és rágásnyomoktól mentes, száraz héjú, teljesen beérett (beszáradt nyakú és száraz gyökérszerű), kemény (tömör), csíramentes,

idegen anyagoktól mentes, a hagymára jellemző szagú, egészséges, faj- és fajtaazonos, valamint megfelelő fajtatisztasággal rendelkezik. Mérete meghatározza a felhasználást. A nagy méretű dughagymák zöldhagyma előállítására valók, a nyár folyamán felmagzanak, ezért tárolásra alkalmas minőségű hagyma nem állítható elő belőlük. Hagymatermesztésre a kisebb méretek a megfelelőek. A 10 mm-nél kisebb átmérőjű dughagymákat hazánkban már nem szokták árutermesztésre használni. A Hollandiából származó tétélekben 8 mm-es dughagymákkal is találkozunk, mert ott ez a minimális méret-határ. A kis kiserelésű dughagyma címkején legalább a faj és a fajta nevének szerepelnie kell. Fajtanév nélküli dughagyma, illetve fokhagyma forgalomba nem hozható. A fakultatív, MSZ 11935:2008 számú szabvány szerint, az előbbieken túl célszerű feltüntetni a méretet, a kiserelési egység tömegét, a kiserelő nevét, a származási országot, a „hőkezelt”, vagy „nem hőkezelt” feliratot, és csávázott termék esetén a csávázószer hatóanyagát.

Vonatkozó hatályos jogszabályok és szabványok

2003. évi LII. törvény a növényfajták állami elismeréséről, valamint a szaporítóanyagok előállításáról és forgalomba hozataláról
50/2004. (IV. 22.) FVM rendelet a zöldség szaporítóanyagok előállításáról és forgalomba hozataláról

Nemzeti Fajtajegyzék – Zöldségnövények:
<http://portal.nebih.gov.hu/-/nemzeti-fajtajegyzek>

Közösségi Fajtajegyzék (Common catalogue of varieties of vegetable species):

http://ec.europa.eu/food/plant/plant_propagation_material/plant_variety_catalogues_databases/search/public/index.cfm

A zöldségpalántákról és a dughagymáról

Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal
Növénytermesztési és Kertészeti Igazgatóság

A palánta bizalmi termék

A palánta minősége jelentősen befolyásolja a zöldségtermesztés sikerét és jövedelmezőségét. A jó palánta minősített vetőmagból származik, fajtája államilag megvizsgált és elismert, a felhasználási céljának megfelelő méretű, jó kondíciójú, erős szárú, nem megnyúlt, a gyökér-szár-levél arány megfelelő, fejlett gyökérrel rendelkezik, egészséges, levele fajtára jellemző színű.

Ezeknek az üzemeknek a tevékenységét hatóságunk rendszeresen ellenőrzi.

A piacokon, utcasarkokon árusított, név nélküli palánták nem teljesítik a fenti minőségi elvárásokat. Ezek a palánták gyakran úgynevezett „fogott mag”-ról származnak, így egyes nemesített fajták az eredeti tulajdonságaikat elveszítik. A beteg növény csávázatlan vetőmagjából származó palánták lappangó betegségekből hordozói lehetnek, amelyeket velük behurcolhatunk a kertünkbe, és évekre tönkretelhetjük zöldségnövényeink élőhelyét.

Ha Ön zöldséget termel eladás céljára, tudnia kell, hogy a törvény egy bizonyos mennyiségig nem tiltja azt, hogy a saját maga által előállított palántát használja fel a termesztésre. A palánta vásárlása esetén azonban figyeljen arra, hogy a palántát engedélyes üzemből vegye. Az engedélyes palántatermesztőket a NÉBIH Növénytermesztési és Kertészeti Igazgatóság és a járási hivatal rendszeresen ellenőrzi. Ezeket az üzemeket engedélyszámukról lehet felismerni, amelyet kötelesek feltüntetni a kísérő okmányon. Formája: hat jegyű szám/ZT, vagy ZN. Ezt a számot keresse az eladó számláján, szállítóján vagy más okmányán.

A zöldségpalánták forgalmazásának általános feltételei

Zöldségpalánta árutermesztés céljára csak akkor hozható forgalomba, ha olyan üzemből

származik, amelynek tevékenységét a NÉBIH, 2017-től a járási hivatal.

Az alábbi listában található zöldségfajokból kizárólag olyan fajta hozható forgalomba, amely szerepel a Nemzeti Fajtajegyzékben, illetve a Közösségi Fajtajegyzékben, fajmegjelöléses palánta forgalomba hozatala tilos. Az esetlegesen törölt fajták palántája a visszavonást követő harmadik év június 30. napjáig forgalomba hozható.

- salottahagyma
- sárgadinnye
- vöröshagyma
- salátauborka,
- téli sarjadékhagyma
- konzervuborka
- póréhagyma
- sütőtök
- fokhagyma
- tök
- turbolya
- kardi
- zeller
- articsóka
- spárga
- sárgarépa, takarmány- sárgarépa
- cékla
- édeskömény
- mángold
- saláta
- leveles kel
- paradicsom
- karfiol
- petrezselyem
- brokkoli vagy calabrese
- tűzbab
- bimbóskel
- zöldbab (bokorbab, futóbab)
- fejeskáposzta
- kifejtő borsó,
- vöröskáposzta
- velőborsó, cukor- borsó
- kelkáposzta
- retek, fekete retek
- karalábé
- rebarbara
- kínai kel
- feketegyökér
- tarlórépa
- tojásgyümölcs
- paprika
- spenót
- fodros és sima levelű endívia
- galambbegyaláta
- hajtató cikória,
- lóbab
- levél cikória, ipari cikória
- csemegekukorica, pattogató kukorica
- görögdinnye

A palántának egyneműnek kell lennie és egy úgynevezett szaporítóanyag-kísérő okmány-nak kell kísérnie, amikor forgalomba hozzák. Némelyik faj forgalomba hozatalához Növény-ültetvény is szükséges, e két okmány gyakran egy közös okmányként kerül kiadásra.

Az Európai Közösségben a palánták szabadon áramolhatnak, mert rájuk ugyanazok az előírások vonatkoznak.

Nem tagállamból származó palánta esetében a forgalmazó felelős azért, hogy a palánta megfeleljen a hazai jogszabályi feltételeknek. Zöldségpalánta – amely kifejezésbe bele kell érteni a dughagymát és a fokhagymát is – előállításához csak minősített vetőmagot, illetve ellenőrzött szaporítóanyagot szabad felhasználni.

A zöldségpalántának legalább ránézésre, egészségesnek kell lennie. Ha nem egészséges, haladéktalanul, megfelelő kezelésben kell részesíteni, szükség esetén meg kell semmisíteni. A palántának faj- és fajtaazonosnak, faj- és fajtatisztának kell lennie.

A palántának mentesnek kell lennie minden olyan hiányosságtól, illetve mechanikai sérüléstől, amely ültetési anyagként való felhasználását hátrányosan befolyásolja, fejlettségének és méretének igazodnia kell a felhasználáshoz, ezen kívül biztosítani kell a gyökérzet, a szár és a levelek megfelelő arányát.

A zöldségpalánta-előállító üzem engedélyezése

Az illetékes járási hivatal engedélyezi a zöldségpalánta előállító és forgalmazó üzemeket, és a NÉBIH NKI felveszi őket a zöldségpalánta előállítók és forgalmazók nyilvántartásába. Ebben a nyilvántartásban kizárólag azok a termesztők és kereskedők szerepelnek, akik a szaporítóanyagokat zöldségtermesztők, illetve kereskedők részére értékesítik.

A szaporítóanyagok ellenőrzése a regisztrált forgalmazóknál, a palánták minősítése

Az engedélyes üzemekben az illetékes járási hivatalok munkatársai, rendszeresen (a jelentősebb palánta-előállítóknál évente többször is) ellenőrzik az előállított palánták minőségét és az üzem tevékenységét.

A palánta-előállítóknál vizsgálják a szaporítóanyagok igazolt eredetét, a tételek elkülönítését, megnevezését, jelölését, a fajtahasználatot, a természetstechnológiában megjelölt kritikus pontokról a feljegyzéseket, a megfelelő nyilvántartást és az okmánykiadás helyességét. Alapvető követelmény, hogy a palánták a vetőmagtól az értékesítésig nyomon követhetőek legyenek. A kereskedőknél a járási hivatal ellenőrzése az adminisztrációs előírásokra korlátozódik.

A szaporítóanyagok nyomon követhetőségét a kereskedőknek is biztosítani kell.

Hazánkban a zöldségpalánta minőségének felügyelete az Európai Közösség jogrendjéhez igazodik, de a NÉBIH NKI egy tételes palántaminősítést is bevezetett, amellyel az ügyfelek részére többlétszolgáltatást nyújtanak a járási hivatalok. A minősítés lényege, hogy a kiszállítás előtt álló tételeknél megvizsgálják az átgökeresedés mértékét, a levélzet színét, a fajtatisztaságot, az állomány kiegyenlítetttségét, a fejlettség mértékét, a palánták egészségi állapotát és sérüléstől való mentességét, és egy kódrendszer segítségével minősítik a tételeket. Egy esetleges vásárlói panasz esetén, a megvizsgált tételeknél a minősítő lap hitelesen igazolja a palánták kiszállítás előtti állapotát, minőségét. Kapacitásuk alapján a járási hivatalok, az elmúlt években a tételes minősítést az üzem igényeitől függően, maximum a tételek megközelítően egyharmadánál tudták elvégezni.